

بررسی عوامل بازدارنده اجرای طرح های تحقیقات دانشجویان

لیلا نیک روز^۱، مهین روزی طلب^{۲*}، علی رضا رایگان شیرازی^۳، محمدمهدی نقی زاده^۴، فرزانه تقوی^۵

- ۱- گروه اطفال، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی، فسا، فارس، ایران.
- ۲- گروه داخلی جراحی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، یاسوج، ایران.
- ۳- گروه بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی، یاسوج، ایران.
- ۴- گروه آمار، دانشگاه علوم پزشکی، فسا، فارس، ایران.
- ۵- شبکه بهداشت شهرستان دهقان، اصفهان، ایران.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۰۴/۰۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۱۱/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: شناسایی موانع انجام پژوهش و ارزیابی توانایی دانشجویان در استفاده از خدمات و امکانات پژوهشی دانشگاه از ضروریات ارتقاء فعالیت‌های پژوهشی است. لذا این پژوهش با هدف تعیین عوامل بازدارنده اجرای طرح‌های تحقیقات دانشجویی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج در سال ۱۳۸۸ انجام گرفت.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه توصیفی-مقطعی، جامعه پژوهش شامل ۹۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه ای مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه حاوی ۳ بخش شامل اطلاعات دموگرافیک، موانع شخصی (۸ سؤال) و موانع سازمانی (۱۷ سؤال) بود. پس از بررسی و تأیید روایی محتوایی و پایایی پرسشنامه و کسب رضایت آگاهانه افراد جهت شرکت در پژوهش، نظرات دانشجویان در مورد موانع پژوهشی با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری گردید و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: بر اساس یافته‌ها میانگین مخالفت با گزینه‌هایی که به عنوان موانع شخصی مطرح شده بودند ($43/23 \pm 12/96$) کمتر از مخالفت با موانع سازمانی ($62/85 \pm 12/08$) بود. به عبارتی موانع شخصی بسیار موثرتر از موانع سازمانی گزارش شد ($P < 0.001$). در بحث موانع شخصی، نداشتن مهارت کافی، دانش ناکافی از متدولوژی تحقیق و عدم آگاهی از موضوعات قابل تحقیق بیشترین فراوانی را داشت. در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای، هم‌چنین ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای، کمبود امکانات و تجهیزات و عدم ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید بیشترین موارد را در حیطه موانع سازمانی تشکیل می‌دادند. ارتباط با سایر متغیرها نظیر جنسیت، رشته تحصیلی و سابقه پژوهشی دانشجویان در متن مقاله آورده شده است.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه حاکی از وجود موانع متعدد جهت انجام تحقیقات دانشجویی می‌باشد که قابل تصحیح و کنترل توسط اساتید، اعضای هیئت علمی، مسئولان دانشگاه و خود دانشجویان می‌باشد.

کلمات کلیدی: عوامل بازدارنده، طرح تحقیقاتی، دانشجو

مقدمه

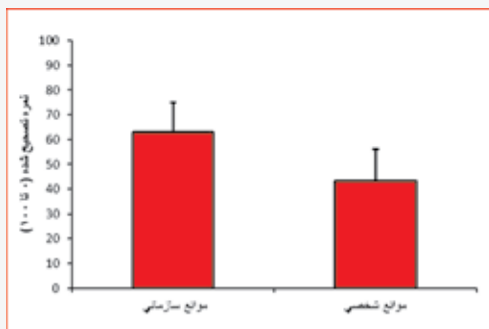
پژوهش در دانشگاه‌های علوم پزشکی، به دلیل اهمیتی که در زمینه شناسایی مشکلات و مسائل آموزشی، پژوهشی، بهداشتی و ارائه راه حل جهت از میان برداشتن مشکلات مربوط به سلامت جامعه دارد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پژوهش در دانشگاه‌ها، باعث متمایز شدن دانشگاه‌ها از سایر مراکز آموزشی مانند متوسطه و ابتدایی در نظام آموزشی می‌شود (۱). بدون مانوس کردن دانشجویان با پژوهش در زندگی و فعالیت‌های روزمره فراگیری، پرورش استعدادها و خلاق آنها در تولید علم و مشارکت در توسعه کشور ناممکن خواهد بود (۲). در این زمینه استادان نقش انگیزشگر را در فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان ایفا می‌کنند و با ارتقای توانایی علمی آن‌ها، روحیه

پژوهشگری و تحقیق دانشجویان تقویت می‌شود (۳). تحقیق و پژوهش، به عنوان یکی از قوی‌ترین ابزارهای پرورش استعدادها بالقوه، از مهمترین مسائلی است که برنامه‌ریزان دانشگاه‌ها باید به آن توجه داشته باشند (۴). تحقیق دانشجویی سبب می‌شود دانشجویان متون مربوطه را با دقت خاصی بازخوانی کرده و راهنمایی‌های مختلف را هنگام عمل به کار بندند. نیاز کشور را از نظر محقق در سال‌های آینده پیش‌بینی و مرتفع سازد (۵). رشد میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر تقویت دیدگاه آن‌ها در ارتباط با نقش و جایگاه تحقیقات دانشجویی است. مسئولین باید با برنامه‌ریزی دقیق و صحیح، پلی مطمئن و

* نویسنده مسئول: مهین روزی طلب، گروه داخلی جراحی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، یاسوج، ایران. تلفن: ۰۹۱۷۳۴۱۷۰۶۶
Email: roozitalab.mahin@yums.ac.ir

گردید. از آن جا که سؤالات در دو بخش موانع شخصی و موانع سازمانی طراحی شده بود به گزینه‌های کاملا موافق عدد ۱، به گزینه موافق عدد ۲ و به همین ترتیب به گزینه کاملا مخالف عدد ۵ تعلق گرفت و امتیازات نهایی هر یک از سؤالات با جمع عدد متناسب گزینه‌های انتخابی در افراد محاسبه شد. در این صورت عدد بیشتر به معنی مخالفت بیشتر خواهد بود. به منظور مقایسه هر یک از دو بخش موانع سازمانی و موانع شخصی امتیاز سؤالات مربوط جمع گردید و از آنجا که در بخش موانع شخصی ۸ و در بخش موانع سازمانی ۱۷ سؤال مطرح شده بود و به منظور سهولت مقایسه نمره هر یک از دو طیف فوق در مقیاس ۰ تا ۱۰۰ تصحیح شد. امتیاز نهایی تصحیح شده در پایه ۰ تا ۱۰۰ بوده و عدد بیشتر به معنی اهمیت کمتر مشکلات در پژوهش می‌باشد.

مقایسه نمره تصحیح شده موانع سازمان و شخصی با استفاده از آزمون تی زوجی و مقایسه هر یک از دو نمره تصحیح شده فوق در زیرگروه‌های مورد بررسی با استفاده از آزمون‌های تی مستقل و آنالیز واریانس انجام شد (نمودار ۱). رابطه بین موانع شخصی و سازمانی با سن و معدل شرکت‌کنندگان با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد. کلیه محاسبات با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد و سطح معنی‌داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. ریزش نمونه ۹ نفر بوده است.

نمودار ۱: مقایسه نمره تصحیح شده موانع شخصی و سازمانی عدم پژوهش در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج

نتایج

دامنه سنی شرکت‌کنندگان در مطالعه بین ۱۸ تا ۲۵ سال با میانگین سنی $20.75 \pm 1/6$ بوده است. ۴۸/۴٪ (۴۴ نفر) از افراد مورد بررسی مورد پژوهش دختر بودند، ۳۴/۱٪ (۳۱ نفر) از شرکت‌کنندگان سابقه کار پژوهشی داشتند. ۶۵/۹٪ (۶۰ نفر) فاقد سابقه پژوهشی بودند. ۲۷/۵٪ (۲۵ نفر) از افراد سابقه گذراندن کارگاه آموزشی روش تحقیق داشتند و ۷۲/۵٪ (۶۶ نفر) سابقه شرکت در این کارگاه را نداشتند. ۵۳/۷٪ (۴۸ نفر) از دانشجویان دارای معدل تحصیلی زیر ۱۵/۵ و ۴۶/۳٪ (۴۲ نفر) دارای معدل تحصیلی بالای ۱۵/۵ بودند، که میانگین معدل تحصیلی 15.30 ± 2.35 بود.

طبق جدول ۱ در بحث موانع شخصی، نداشتن مهارت کافی $2/3 \pm 1/1$ و دانش ناکافی از متدولوژی تحقیق $2/3 \pm 0/8$ به عنوان مهم‌ترین موانع در حیطه شخصی شناخته شدند. مسئولیت‌های

پرجاذبه میان کلاس درس و دستگاه اجرایی برقرار نمایند و محیط‌های یادگیری را مهیا ساخته و با نظارت دقیق، دانشجویان را به سمت پژوهش سوق دهند (۶). در انجام فعالیت پژوهشی مشکلات و موانع قابل حل و گاه موانع سد راه پیشرفت وجود دارند. اولین گام برای سامان بخشیدن به امر پژوهش در جامعه، پی بردن به نقاط ضعف و قوت برنامه‌های تحقیقاتی و شناخت نارسایی‌ها است. شناخت موانع تحقیق می‌تواند با بهبود ارتباط بین محققان و استفاده‌کنندگان از نتایج تحقیق، فرایند حل مسئله را سهولت بخشیده و عملاً موجب استفاده از یافته‌های تحقیق شود (۷). نتیجه مطالعات انجام گرفته در ایران نشان داده است که ضعف ارتباط لازم بین دانشگاه با مراکز تحقیقاتی، اعمال سلیقه‌های شخصی در ارزش‌یابی طرح‌ها و مقاله‌ها، نبود فهرست مشخصی از اولویت‌های پژوهشی، فقدان بانک‌های اطلاع‌رسانی داخلی مربوط به پژوهش‌های انجام گرفته یا در حال اجرا، کمبود لوازم و امکانات مورد نیاز تحقیق و مشکل بودن تهیه آن‌ها، (۲، ۳، ۸) از موانع انجام تحقیقات دانشجویی بوده است.

اگر چه اهمیت و جایگاه تحقیقات و هم‌چنین نارسایی کنونی مورد تاکید و توافق اکثر مسئولان است اما ماهیت و کم و کیف موانع و تنگناهایی که مستقیم و غیرمستقیم بر فعالیت‌های تحقیقاتی تاثیر می‌گذارد به درستی معلوم نیست (۹).

شناخت نارسایی‌ها از جمله ابزارهای لازم و اساسی است که باید در اختیار تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان قرار گیرد تا از طریق آن تصمیمات لازم جهت نیل به اهداف و بهبود روش‌ها و افزایش بازدهی اتخاذ شود (۱۰). این پژوهش با هدف تعیین عوامل بازدارنده انجام تحقیقات از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج ۱۳۸۸ انجام گرفته است.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه توصیفی-مقطعی که در سال ۱۳۸۸ انجام گرفت، جامعه پژوهش شامل ۱۴۰۰ نفر دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج بودند. حجم نمونه با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه با توان آزمون ۹۰ و سطح خطای ۵ درصد، ۹۶ نفر تعیین شد و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شدند. در این روش رشته‌های مختلف به عنوان طبقات جامعه پژوهش در نظر گرفته شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق ساخته حاوی ۳ بخش اطلاعات دموگرافیک (سن، جنسیت، رشته تحصیلی، معدل تحصیلی ترم قبل، سابقه شرکت در کارگاه‌های آموزش در پژوهش)، موانع شخصی (۸ سؤال) و موانع سازمانی (۱۷ سؤال) بود. سؤالات دو قسمت اخیر با استفاده از منابع معتبر علمی تهیه و بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت تنظیم شده بود. جهت کسب روایی محتوایی پرسش‌نامه از نظرات کارشناسان و اعضای هیئت علمی دانشگاه استفاده شد و برای تعیین پایایی ابزار نیز از ضریب الفای کرونباخ استفاده شد و پس از توزیع پرسش‌نامه بین ۱۰ نفر از دانشجویان دانشگاه و جمع‌آوری پاسخ‌ها، ضریب آلفای ۰/۶۸۳ به دست آمد.

پس از کسب رضایت آگاهانه افراد جهت شرکت در پژوهش و رعایت نکات اخلاقی دیگر، نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یاسوج در مورد موانع پژوهشی با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری

خانوادگی $۳/۲ \pm ۱/۰$ و مسئولیت‌های اجتماعی $۳/۴ \pm ۱/۰$ و مشغله زیاد (کمبود وقت) $۲/۹ \pm ۱/۱$ در حیطه شخصی از اهمیت کمتری برخوردار بودند. طبق جدول ۲ در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای $۲/۱ \pm ۰/۹$ ، ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای $۲/۲ \pm ۱/۰$ ، کمبود امکانات و تجهیزات

جدول ۱: پاسخ‌گویی به موانع پژوهشی موجود در حیطه فردی

موانع موجود در حیطه فردی	کاملاً موافق (۱)	موافق (۲)	بی نظر (۳)	مخالف (۴)	کاملاً مخالف (۵)	امتیاز کلی هر حیطه (۵ نمره)
	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	انحراف معیار $\pm$ میانگین
نداشتن مهارت کافی	۲۲ (۲۴/۳٪)	۳۷ (۴۰/۷٪)	۱۹ (۲۰/۹٪)	۱۰ (۱۱/۰٪)	۳ (۳/۳٪)	$۲/۳ \pm ۱/۱$
دانش ناکافی از متدولوژی	۱۳ (۱۴/۳٪)	۴۸ (۵۲/۷٪)	۲۳ (۲۵/۳٪)	۷ (۷/۷٪)	۰ (۰/۰٪)	$۲/۳ \pm ۰/۸^*$
مشغله زیاد (کمبود وقت)	۹ (۹/۹٪)	۲۸ (۳۰/۸٪)	۲۳ (۲۵/۳٪)	۲۸ (۳۰/۸٪)	۳ (۳/۳٪)	$۲/۹ \pm ۱/۱$
آشنا نبودن به اصول آماری	۸ (۸/۸٪)	۴۲ (۴۶/۳٪)	۲۴ (۲۶/۴٪)	۱۶ (۱۷/۶٪)	۱ (۱/۱٪)	$۲/۶ \pm ۰/۹$
نداشتن علاقه به امور پژوهشی	۱۲ (۱۳/۳٪)	۳۱ (۳۴/۱٪)	۱۵ (۱۶/۵٪)	۲۵ (۲۷/۵٪)	۸ (۸/۸٪)	$۲/۸ \pm ۱/۲$
عدم آگاهی از موضوعات قابل تحقیق	۹ (۹/۹٪)	۵۷ (۶۲/۶٪)	۷ (۷/۷٪)	۱۶ (۱۷/۶٪)	۲ (۲/۲٪)	$۲/۴ \pm ۱/۰$
مسئولیت‌های اجتماعی	۳ (۳/۳٪)	۲۲ (۲۴/۳٪)	۲۴ (۲۶/۴٪)	۳۷ (۴۰/۷٪)	۵ (۵/۵٪)	$۲/۲ \pm ۱/۰$
مسئولیت‌های خانگی	۳ (۳/۳٪)	۱۵ (۱۶/۵٪)	۲۱ (۲۳/۱٪)	۴۶ (۵۰/۵٪)	۶ (۶/۶٪)	$۲/۴ \pm ۱/۰$

*کسب کم‌ترین امتیاز در حیطه موانع فردی به معنی بیشترین عامل بازدارنده شخصی است.

جدول ۲: پاسخ‌گویی به موانع پژوهشی موجود در حیطه سازمانی

موانع موجود	کاملاً موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملاً مخالف	امتیاز کلی هر حیطه
	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	(درصد) تعداد	انحراف معیار $\pm$ میانگین
عدم دسترسی به منبع کسب اطلاعات	۱۲ (۱۳/۳٪)	۴۴ (۴۸/۴٪)	۱۵ (۱۶/۵٪)	۱۹ (۲۰/۹٪)	۱ (۱/۱٪)	$۲/۵ \pm ۱/۰$
در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای	۲۲ (۲۴/۳٪)	۴۷ (۵۱/۶٪)	۱۰ (۱۱/۰٪)	۱۲ (۱۳/۳٪)	۰ (۰/۰٪)	$۲/۱ \pm ۰/۹$
ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای	۲۳ (۲۵/۳٪)	۳۸ (۴۱/۸٪)	۱۹ (۲۰/۹٪)	۱۱ (۱۲/۱٪)	۰ (۰/۰٪)	$۲/۲ \pm ۱/۰$
کمبود امکانات و تجهیزات	۲۴ (۲۶/۴٪)	۴۵ (۴۹/۵٪)	۸ (۸/۸٪)	۱۲ (۱۳/۳٪)	۲ (۲/۲٪)	$۲/۲ \pm ۱/۰$
محدودیت زمانی جهت انجام پژوهش	۷ (۷/۷٪)	۳۸ (۴۱/۸٪)	۲۲ (۲۴/۳٪)	۲۱ (۲۳/۱٪)	۳ (۳/۳٪)	$۲/۷ \pm ۱/۰$
کافی نبودن امتیازات پژوهشی در ارتقاء	۲۱ (۲۳/۱٪)	۲۹ (۳۱/۹٪)	۲۱ (۲۳/۱٪)	۱۶ (۱۷/۶٪)	۴ (۴/۴٪)	$۲/۵ \pm ۱/۲$
عدم ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید	۲۰ (۲۲/۰٪)	۴۹ (۵۲/۸٪)	۹ (۹/۹٪)	۱۲ (۱۳/۳٪)	۱ (۱/۱٪)	$۲/۲ \pm ۱/۰$
اجبار استفاده از یک چهار چوب خاص	۳ (۳/۳٪)	۳۱ (۳۴/۱٪)	۳۶ (۳۹/۶٪)	۱۸ (۱۹/۸٪)	۳ (۳/۳٪)	$۲/۹ \pm ۰/۹$
عدم همکاری اساتید و سازمانها	۱۶ (۱۷/۶٪)	۳۶ (۳۹/۶٪)	۲۲ (۲۴/۳٪)	۱۷ (۱۸/۷٪)	۰ (۰/۰٪)	$۲/۴ \pm ۱/۰$
مقررات دست و پاگیر اداری	۱۴ (۱۵/۴٪)	۳۴ (۳۷/۴٪)	۲۵ (۲۷/۵٪)	۱۷ (۱۸/۷٪)	۱ (۱/۱٪)	$۲/۵ \pm ۱/۰$
محدودیت‌های اخلاقی در انجام پژوهش	۹ (۹/۹٪)	۲۱ (۲۳/۱٪)	۲۹ (۳۱/۹٪)	۲۶ (۲۸/۶٪)	۶ (۶/۶٪)	$۲/۰ \pm ۱/۱$
عدم استفاده از نتایج پژوهش	۸ (۸/۸٪)	۳۳ (۳۶/۳٪)	۳۱ (۳۴/۱٪)	۱۹ (۲۰/۹٪)	۰ (۰/۰٪)	$۲/۷ \pm ۰/۹$
درآمد ناکافی از محل پژوهش	۱۲ (۱۳/۳٪)	۴۲ (۴۶/۳٪)	۲۰ (۲۲/۰٪)	۱۶ (۱۷/۶٪)	۱ (۱/۱٪)	$۲/۵ \pm ۱/۰$
عدم انجام تبلیغات مناسب جهت انجام تحقیقات دانشجویی	۱۹ (۲۰/۹٪)	۴۲ (۴۶/۳٪)	۱۹ (۲۰/۹٪)	۹ (۹/۹٪)	۲ (۲/۲٪)	$۲/۳ \pm ۱/۰$
نبودن پژوهش در برنامه‌های آموزشی	۱۱ (۱۲/۱٪)	۴۰ (۴۴/۰٪)	۳۰ (۳۰/۰٪)	۹ (۹/۹٪)	۱ (۱/۱٪)	$۲/۴ \pm ۰/۹$
رکود علمی ناشی از صرف وقت جهت پژوهش	۱۰ (۱۱/۰٪)	۲۸ (۳۰/۸٪)	۳۳ (۳۶/۳٪)	۱۸ (۱۹/۸٪)	۲ (۲/۲٪)	$۲/۷ \pm ۱/۰$
اهمیت بیشتر خدمات بالینی نسبت به خدمات پژوهشی	۴ (۴/۴٪)	۲۳ (۲۵/۳٪)	۳۸ (۴۱/۸٪)	۲۰ (۲۲/۰٪)	۶ (۶/۶٪)	$۲/۰ \pm ۱/۰$

ندارد. هم‌چنین نظر دانشجویان رشته‌های مختلف در مورد موانع شخصی ($P=0.246$) و سازمانی ($P=0.142$) تفاوت معنی‌داری ندارد. در مقاطع مختلف تحصیلی نیز دانشجویان چه در مورد موانع شخصی ($P=0.990$) و چه در مورد موانع سازمانی ($P=0.989$) نگرش یکسانی دارند.

هر چند تفاوت معنی‌داری بین نظر افراد واجد و فاقد سابقه پژوهش در مورد موانع سازمانی وجود ندارد ($P=0.876$) اما نمره موانع شخصی در افراد با سابقه پژوهش اندکی کمتر از افراد بدون

بر اساس یافته‌ها میانگین نمره تصحیح شده مخالفت با موانع شخصی $43/23 \pm 12/96$ و نمره تصحیح شده مخالفت موانع سازمانی در مجموع $62/85 \pm 12/08$ امتیاز از ۱۰۰ نمره بود. امتیاز مخالفت با موانع سازمانی بسیار بیشتر از امتیاز مخالفت با موانع شخصی بود ($P < 0.001$).

بر اساس یافته‌ها (جدول ۳) تفاوت معنی‌داری بین نمره تصحیح شده موانع شخصی و موانع سازمانی در پسران ($P < 0.001$) هم‌چنین در دختران ($P < 0.001$) وجود دارد.

جدول ۳: مقایسه نمره تصحیح شده موانع شخصی و سازمانی در بین گروه‌های مختلف

معنی داری مقایسه بین موانع شخصی و سازمانی	موانع سازمانی	موانع شخصی	
	نمره تصحیح شده (۰ تا ۱۰۰)	نمره تصحیح شده (۰ تا ۱۰۰)	
	انحراف معیار $\pm$ میانگین	انحراف معیار $\pm$ میانگین	
	$62/85 \pm 12/08$	$43/23 \pm 12/96$	کل
< 0.001	$61/33 \pm 12/23$	$43/04 \pm 12/68$	دختر
< 0.001	$64/27 \pm 11/88$	$43/42 \pm 12/40$	پسر
	$-0/241$	$-0/890$	معنی داری مقایسه بین دختر و پسر
< 0.001	$60/47 \pm 10/89$	$38/42 \pm 12/29$	پزشکی
< 0.001	$61/83 \pm 9/93$	$42/39 \pm 12/81$	پرستاری
< 0.001	$66/83 \pm 10/81$	$50/00 \pm 12/00$	مامایی
< 0.001	$61/14 \pm 12/28$	$44/47 \pm 12/35$	رشته تحصیلی فوریت
< 0.001	$70/14 \pm 12/28$	$41/82 \pm 8/22$	اتاق عمل
$-0/817$	$55/39 \pm 3/06$	$52/08 \pm 22/27$	بهداشت
	$-0/142$	$-0/246$	معنی داری مقایسه بین رشته‌ها
< 0.001	$63/12 \pm 14/51$	$42/97 \pm 11/34$	۲ و ۱
< 0.001	$62/76 \pm 12/10$	$42/35 \pm 14/57$	۴ و ۳
< 0.001	$62/68 \pm 9/92$	$42/46 \pm 12/05$	۵ و بالاتر
	$-0/989$	$-0/990$	معنی داری مقایسه بین مقاطع مختلف
< 0.001	$62/57 \pm 9/28$	$39/82 \pm 10/58$	دارد
< 0.001	$62/99 \pm 12/36$	$45/00 \pm 12/79$	سابقه انجام پژوهش ندارد
	$-0/876$	$-0/071$	معنی داری مقایسه بین سابقه پژوهش
< 0.001	$61/29 \pm 9/65$	$41/25 \pm 15/65$	دارد
< 0.001	$63/44 \pm 12/90$	$42/99 \pm 11/84$	سابقه گذراندن کارگاه ندارد
	$-0/452$	$-0/372$	معنی داری مقایسه بین سابقه کارگاه

جدول ۴: رابطه نمره تصحیح شده موانع شخصی و سازمانی با سن و معدل

سن	معدل	ضریب همبستگی	موانع شخصی نمره تصحیح شده (۰ تا ۱۰۰)
$-0/167$	$-0/223$	ضریب همبستگی	موانع شخصی نمره تصحیح شده (۰ تا ۱۰۰)
$-0/216$	$-0/833$	معنی داری	
$-0/016$	$-0/117$	ضریب همبستگی	نمره تصحیح شده (۰ تا ۱۰۰) موانع سازمانی
$-0/904$	$-0/273$	معنی داری	

هم‌چنین این تفاوت دقیقاً در افراد واجد و فاقد سابقه پژوهش، واجد و فاقد سابقه شرکت در کارگاه روش تحقیق، در ترم تحصیلی مختلف عیناً وجود دارد. تنها رشته تحصیلی بهداشت نمره موانع شخصی و سازمانی تفاوتی ندارد ($P=0.817$). به این معنی است که دانشجویان این رشته موانع شخصی و سازمانی را به یک میزان دخیل در انجام ندادن پژوهش عنوان کرده‌اند.

بر اساس یافته‌ها تفاوت معنی‌داری بین نظر دختران و پسران در مورد موانع سازمانی ($P=0.890$) و موانع شخصی ($P=0.241$) وجود

تحقیقات توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه هرمزگان بوده است (۱۱). در مطالعه علمداری در یاسوج نیز کمبود امکانات و تجهیزات لازم بیشترین مانع پژوهشی از طرف سازمان ذکر شد (۸). محدودیت‌های اخلاقی در انجام پژوهش و اهمیت بیشتر خدمات بالینی نسبت به خدمات پژوهشی، کمترین موارد از موانع موجود در حیطه موانع سازمانی را تشکیل داده‌اند. در مطالعه سرشتی، عدم ایجاد انگیزه در پژوهش‌گران، کمبود وقت و مشغله زیاد و مقررات دست و پاگیر اداری از مهم‌ترین موانع انجام تحقیق بوده است. سرشتی در مقاله خود بیان نموده که لزوم از بین بردن موانع از طرف معاونت پژوهشی دانشگاه، مسئولان بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی-درمانی احساس می‌شود (۱۳). نتایج مطالعه فرمانبر نیز نشان داد که عوامل سازمانی-اداری از دیدگاه اعضای هیئت علمی از مهم‌ترین موانع تحقیق به شمار می‌رود. اکثریت اعضای هیئت علمی (۷۶/۹٪) با مرتبه‌ی استادیاری معتقد بودند که مسئولین و مدیران به نتایج تحقیقات کاربردی توجهی نمی‌کنند در حالی که اکثریت اعضای هیئت علمی (۸۷/۶٪) با مرتبه‌ی مربی معتقد بودند که انگیزه‌ی قوی و مناسبی برای امر پژوهش وجود ندارد (۵). جهت رفع موانع پژوهشی، مسئولان دانشکده‌ها اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزش روش تحقیق، آنالیز داده‌ها، مقاله‌نویسی، آیین نگارش و نیز استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی جهت اساتید و دانشجویان نمایند. همچنین مسئولان نسبت به تاسیس دفتر مشاوره پژوهشی در دانشکده‌ها و بیمارستان‌ها، امکان دسترسی آسان به شبکه‌های اطلاع‌رسانی و اینترنت در دانشکده، تجهیز اتاق اساتید به کامپیوتر و پرینتر، توسعه امکانات کتابخانه‌ای و امکان استفاده از زیراکس اقدام نمایند. کاهش ساعت تدریس و امکان فرصت برای انجام پژوهش، کوتاه کردن روند بررسی و تصویب طرح‌های پژوهشی، تخصیص واحد برای فعالیت‌های پژوهشی، ضابطه‌مندسازی تقسیم فعالیت‌های پژوهشی بین اعضای هیئت علمی، تصویب طرح‌های پژوهشی بیشتر و تشکیل هسته‌های تحقیقاتی از دیگر پیشنهادات مطرح شده بر اساس مطالعات انجام شده بوده است (۴).

بر اساس یافته‌ها تفاوت معنی‌داری بین نمره موانع شخصی و موانع سازمانی در دو جنس وجود دارد. به این معنی که مخالفت با موانع سازمانی بسیار بیشتر از مخالفت با موانع شخصی می‌باشد. هم‌چنین تفاوت معنی‌داری بین نظر افراد با و بدون سابقه کار پژوهشی در مورد موانع سازمانی و موانع شخصی وجود ندارد. البته نمره موانع شخصی در افراد با سابقه و بدون سابقه اندکی تفاوت دارد. بر اساس یافته‌ها تفاوت معنی‌داری بین نظر افراد با و بدون گذراندن کارگاه آموزشی روش تحقیق در مورد موانع سازمانی و موانع شخصی وجود ندارد. بر اساس یافته‌ها، سن و معدل افراد رابطه‌ای با نمره موانع شخصی و سازمانی ندارد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه حاکی از وجود موانع سازمانی و موانع شخصی جهت انجام تحقیقات دانشجویی در دانشگاه علوم پزشکی یاسوج می‌باشد که قابل تصحیح و کنترل توسط اساتید و اعضای هیئت علمی و مسئولان دانشگاه می‌باشد. در دسترس بودن نیروهای مشاوره‌ای

سابقه بود ($P=0.071$). بر اساس یافته‌ها تفاوت معنی‌داری بین نظر افراد واجد و فاقد سابقه سپری نمودن کارگاه آموزشی در مورد موانع شخصی ($P=0.372$) و موانع سازمانی ($P=0.453$) وجود ندارد. بر اساس یافته‌ها سن و معدل افراد رابطه‌ای با نمره موانع شخصی و سازمانی ندارد (جدول ۴).

بحث

اهمیت و جایگاه تحقیقات و نقش بنیادی آن‌ها در رشد و توسعه کشور، امری حیاتی است. از این رو، شناخت موانع انجام تحقیقات و مرتفع کردن آن‌ها به منظور ارتقای سطح کمی و کیفی پژوهش، ضرورت دو چندان دارد. این مطالعه با هدف تعیین موانع (عوامل بازدارنده) انجام تحقیقات از دیدگاه دانشجویان انجام گرفته است. نتایج نشان داد که در بحث موانع شخصی، نداشتن مهارت کافی و دانش ناکافی از متدولوژی تحقیق، بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. مسئولیت‌های خانوادگی و مسئولیت‌های اجتماعی و کمبود وقت و زمان، کم‌ترین فراوانی را در حیطه موانع شخصی نشان داده‌اند. حال آن‌که در مطالعه عابدینی، اعضاء هیئت علمی نداشتن مهارت کافی و دانش ناکافی از متدولوژی تحقیق را به عنوان کم‌ترین مانع ذکر کرده‌اند (۱۱). این موضوع می‌تواند ناشی از عدم تشکیل کارگاه‌های آموزشی راجع به تحقیق و اصول علمی اجرای آن برای دانشجویان باشد. جهت رفع این مشکل، برگزاری کارگاه، انجام مشاوره توسط اساتید و آشناسازی دانشجویان با متدولوژی تحقیق ضروری می‌باشد. شایع‌ترین موانع تحقیق توسط اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها بر اساس چندین مطالعه کمبود وقت و نداشتن زمان کافی جهت پژوهش بوده است (۱۲ و ۱۳). کمبود وقت و محدودیت‌های زمانی در مطالعه عابدینی در ۳۴ مورد (۷/۵۴ درصد) به عنوان شایع‌ترین مانع است و در مطالعه ما کم‌ترین امتیاز را به خود اختصاص داده‌اند. این تفاوت ناشی از متفاوت بودن جامعه مورد پژوهش و نمونه پژوهش در این مطالعه، با مطالعه عابدینی می‌باشد. زیرا در مطالعه عابدینی اعضای هیئت علمی دانشگاه، نمونه پژوهش بوده‌اند که به دلیل مسئولیت‌های آموزشی، مشاوره‌ای، اجرایی و اداری، کمبود وقت را به عنوان مهم‌ترین موانع انجام فعالیت‌های تحقیقاتی دانسته‌اند. در صورتی که در میان دانشجویان به دلیل فقدان این مسئولیت‌ها، زمان و وقت بیشتری جهت انجام فعالیت تحقیقاتی وجود دارد. این مطلب حاکی از این است که دانشجویان زمان و وقت کافی جهت تحقیق را دارا هستند اما به دلایل مطرح شده قادر به انجام کار تحقیقی نیستند. بنابراین انجام کار تیمی با مشاوره اساتید و اجرا توسط دانشجویان، کمبود وقت اساتید را پوشش خواهد داد.

در این مطالعه در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای، ضعیف بودن نیروهای مشاوره‌ای، کمبود امکانات و تجهیزات و عدم ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید، بیشترین موارد از موانع موجود در حیطه موانع سازمانی را تشکیل داده‌اند.

در مطالعه عابدینی نیز کمبود امکانات و تجهیزات لازم در ۲۲ مورد (۸/۳۲ درصد) دومین مانع شایع و در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای در ۲۰ مورد (۹/۲۹ درصد) سومین مانع شایع جهت انجام

تشکر و قدردانی

از تمامی دانشجویان عزیز دانشگاه علوم پزشکی یاسوج و هم‌چنین نظرات ارزشمند همکاران و داوران محترم که در اجرای این پژوهش و چاپ مقاله ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

و انجام مشاوره کافی و لازم، جبران کمبود امکانات و تجهیزات و ایجاد انگیزه از طرف مسئولین و اساتید می‌تواند تا حدودی موانع تحقیقات دانشجویی را کاهش دهد. به نظر می‌رسد که آموزش به صورت کاربردی، به صورتی که دانشجو به طور واقعی درگیر فرآیند تحقیق شود موثر باشد.

References

1. Salem safi R, Ashrafrezaei N, Moshiri Z, Shaykhi N, Baniadam. Study of views of faculty members about research barriers in Urmea university of medical sciences. Journal of faculty Nursing and Midwifery of Urmea University. 2009;7(3):142-150. [Article in Persian]
2. Alaei M, Azami A. Study of student attitudes toward research in Eilam university of medical sciences. Journal of Eilam university of medical sciences. 2004;12(42-43):39-42. [Article in Persian]
3. Fealy S, Pezeshkiras Gh, Chizari M. Study of the factors affecting students participate in research and knowledge translation. Quarterly of research and programming in education. 2006;42. [Article in Persian]
4. Zohor A, Fekri A. The barriers of research: Views of faculty members in Iran university of medical sciences. Payesh Quarterly. 2003;2(2):113-120. [Article in Persian]
5. Farmanbar R, Askari F. Study of barriers related to research: views of faculty members in Gilan university of medical sciences. Journal of Medical faculty of Gilan university of medical sciences. 2005;14(54):84-91. [Article in Persian]
6. Nabavi B. Introduction to research methodology in social sciences. 3th ed. Tehran: Farvardin publication; 2006.P.85-89. [Article in Persian]
7. Alamdari A, Afshoon A. Barriers to research activities: Views of faculty members in Yasuoj university of medical sciences. Journal of Armaghane danesh. 2002;29:27-34. [Article in Persian]
8. Arab mokhtari R, Naderian Jahromy M, Soltan Hosieny M. Identify barriers and problems in Research in exercise disciplinary in the country's public universities (Dissertation). Faculty of Physical Education and Sport Sciences. 2007. [Article in Persian]
9. Kianpour M, Bahmanziari P, Atri S. Survey of research problems from the viewpoints of managers. Scientific staffs and research experts in Isfahan university of medical sciences. Iranian journal of nursing and midwifery research. 2006;(28):23-24. [Article in Persian]
10. Aronestam RS, Hoey K, Freije JE. Physician participation in clinical research at guthric health. Guthrie j. 2003;721(3):66-71.
11. Abedini S, Abedini S, Kamalzadeh H, Momeni A, Zare Sh. Views of faculty members in Yasouj university of medical sciences about the barriers to research activities. Dena Quarterly. 2009;4(1 & 2):51-58. [Article in Persian]
12. Sharifi S, Mohammad alizadeh S. Attitudes toward research and its barriers among head-nurses in hospitals in Kerman. Iran Nursing Quarterly. 2009;22(59):51-59. [Article in Persian]
- 13- Sereshti M, Etminan A, Deris F. Barriers to research: Views of professors and professionals in Shahrekord. Approach of Education Journal. 2010;3(2):51-57. [Article in Persian]

Original Article

Student Research Projects Inhibiting Factors from the Students Perspective

Nikrouz L¹, Roozitalab M^{2*}, Rayegan Shirazi AR³, Naghizadeh MM⁴, Taghavi F⁵

1. Department of Pediatric, Faculty of Nursing, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Fars, Iran.
2. Department of Medical Surgical, Faculty of Paramedicine, Yasouj University of Medical Sciences, Yasouj, Kohkiluy-e-Boyer Ahmad, Iran.
3. Department of Environmental Health, Yasouj University of Medical Sciences, Yasouj, Kohkiluy-e-Boyer Ahmad, Iran.
4. Department of Statistics, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Fars, Iran.
5. Dehaghan Health Network, Isfahan, Iran.

Abstract

Background & Objective: Identifying the research barriers and assess the ability of students to use the university services and facilities is crucial to promote research activities. Present study was carried out to determine the inhibiting factors influencing the student's research projects from the view point of Yasouj university of Medical sciences students in 2008.

Materials & Methods: In this cross sectional study 96 students of Yasouj Medical University were selected by stratified random sampling. The data were collected by a validate & reliable questionnaire, containing demographic information, inhibiting factors related to students (personal) and organization. The data were analyzed by SPSS software.

Results: The mean scores against the personal barriers and the organizational barriers questions were 43.23 ± 12.96 and 62.85 ± 12.08 respectively. There was a significant difference between personal and organizational barriers ($P < 0.001$) and personal barriers were more important. According to the results, the student's inadequate skills & knowledge of research methodology and lack of awareness of research topics were the most prevalent personal barriers. The most prevalent organizational barriers were unavailability of research consultants, inadequate research skills of consultant, insufficient facilities & equipment and lack of motivating staff & faculties. Other variables such as gender, subject of study and research experience are mentioned in the full text.

Conclusion: This study showed that the personal barriers were more important than organizational barriers which interfere with the student's research projects. This can be corrected and controlled by teachers, faculty members, university officials and students, themselves.

Keywords: Barriers, Students Research Projects, Student's Perspective.

* **Corresponding Author: Roozitalab Mahin**, Department of Medical- Surgical, Faculty of Paramedicine, Yasouj University of Medical Sciences, Yasouj, Kohkiluy-e-Boyer Ahmad, Iran.
Tel: +98 917 3417066
Email: roozitalab.mahin@yums.ac.ir